

Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen
selonteko eduskunnalle

20.5.2009

Eero Uusitalo
professori
pääsihteeri, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR)

Miksi maaseutua tarvitaan?

- Elinvoimainen maaseutu on koko kansakunnan yhteinen intressi, etu ja voimavara.
- Useat globaalit trendit vahvistavat maaseudun aineellisten ja aineettomien voimavarojen merkitystä.
 - Laadukas elinympäristö
 - Luonnonvarat: vesi, metsät, pellot, kaivannaiset
 - Uusiutuva energia
 - Tila

Miksi maaseutupolitiikkaa tarvitaan?

- Maaseudun voimavarojen hyödyntäminen tulevaisuudessa edellyttää, että maaseudun elinvoimaisuus onnistutaan säilyttämään.
- Palvelujen saatavuus, maaseudun voimavaroihin perustuvan yritystoiminnan vahvistaminen sekä monenlaisten työmahdollisuuksien kehittäminen ovat perusedellytyksiä maaseudulla asumiselle ja toimimiselle.

Visio Suomen maaseudusta 2020

Maaseutu on monimuotoinen ja arvostettu osa suomalaista yhteiskuntaa. Tilaa, väljää asutusta ja paikallisia ratkaisuja hyödynnetään suomalaisen hyvinvoinnin lähteenä ja kestävän kehityksen perustana. Yhteiskunta turvaa maaseudulla asumisen ja toimimisen perusrakenteet sekä kannustaa ja tukee ihmisten omatoimista kehittämistyötä. Maaseudun ihmiset, yhteisöt ja yritykset voivat hyvin ja yhteisöllisyys, ympäristön tila ja kilpailukyky ovat parantuneet hyödyttäen samalla koko yhteiskuntaa. Toimijoiden kansainväliset yhteydet ovat olennaisesti lisääntyneet.

Maaseutupoliittisen selonteon 3 keskeistä tavoitetta

- **Elämisen laadun parantaminen maaseudulla**
- **Maaseudun elinkeinojen kehittäminen**
- **Maaseutupoliittisen järjestelmän kehittäminen**

Elämisen laadun parantaminen maaseudulla

1. Harvaan asutulle maaseudulle kohdennetaan erityistoimia
2. Maaseutuasumisen lähtökohdiksi otetaan kestävyys ja asukaslähtöisyys
3. Palvelujen saatavuus maaseudulla turvataan
4. Maaseudun saavutettavuus varmistetaan toimivilla yhteyksillä: mm. kaikkien tieluokkien jatkuva kohentaminen ja tietoliikenneyhteydet tasapuolisesti koko maahan

Maaseudun elinkeinojen kehittäminen

5. Maaseudun elinkeinoja, yrittäjyyttä ja yrityspalveluja monipuolistetaan sekä vahvistetaan
6. Maaseudun osaamispääomaa hyödynnetään ja kasvatetaan
7. Maaseudun innovaatiojärjestelmiä kehitetään
8. Työvoimapolitiikalla vastataan työvoimapulaan ja maaseudun erityistarpeisiin
9. Maaseudulla tuotetaan uusiutuvaa energiaa hajautetusti paikallisiin energialähteisiin perustuen
10. Metsiä hyödynnetään monipuolisesti työn ja toimeentulon lähteenä
11. Maatiloja kehitetään ruuan tuotannon ja huoltovarmuuden perustana sekä monien tehtävien yrityksinä
12. Matkailun kasvua edistetään maaseudulla

Maaseutupoliittisen järjestelmän kehittäminen

13. Maaseutupolitiikan hallintaa kehitetään kaikilla toiminnan tasoilla
14. Paikallisen kehittämisen välineitä vahvistetaan merkittävästi
15. Ohjelmaperusteista työtä kehitetään
16. Kansalaistoiminnan edellytyksiä ja roolia yhteiskunnassa vahvistetaan
17. Maaseudun erityispiirteet otetaan huomioon päätöksenteossa; varsinkin harvaan asuttu maaseutu huomioon

Maaseutupoliittinen järjestelmä

- Julkiselle, yksityiselle sekä kolmannelle sektorille tarvitaan maaseutupoliittinen toimija kaikille toiminnan tasoille.
- Kansainvälinen taso: EU:n maaseutu- ja koheesiopolitiikka voimakkaammaksi, kansainvälinen vaikuttaminen, maaseutu- ja kehityspolitiikan yhteistyö.
- Valtakunnan taso: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR, nojautuen etenkin MMM:öön ja TEM:öön.
- Maakuntataso: elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskusten (ELY) sekä maakunnan yhteistyöryhmien (MYR) yhteyteen ”alueellinen YTR”.
- Paikallinen taso: toimintaryhmät, kunnat ja kylät yhdensuuntaiseen ja vahvistuvaan kehitystyöhön.

Uudet tai aiempaa voimakkaammin esillä olevat teemat ^{1/5}

- Harvaan asutulle maaseudulle omia ratkaisuja
- Maaseudun näkeminen kaikenikäisten asuinmaaseutuna
- Palvelujen saatavuus edellyttää erityisratkaisuja
- Maaseutupolitiikkaan mukaan ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen
- Kaikkien tieluokkien jatkuva kohentaminen
- Erityisesti työmatkalaisille soveltuvan raideliikenteen lisääminen
- Tietoliikenneyhteydet tasapuolisen nopeiksi ja tehokkaiksi

Uudet tai aiempaa voimakkaammin esillä olevat teemat ^{2/5}

- Maaseudun olosuhteisiin soveltuvan innovaatiojärjestelmän kehittäminen
- Kotimaisen ja ulkomaisen työvoiman sijoittautumisen helpottaminen maaseudulle (kotoutus, sopimuksellisuus)
- Etätyön näkeminen osana julkisten organisaatioiden, yritysten ja järjestöjen toiminnan suunnittelua
- Uusiutuvaa energiaa hajautetusti paikallisiin energialähteisiin perustuen
- Metsät ja puut nähdään monipuolisesti työn ja toimeentulon lähteinä

Uudet tai aiempaa voimakkaammin esillä olevat teemat ^{3/5}

- Monialaiset maatilat ovat ”maaseutupoliittinen yksikkö”
- Korostetaan maataloustuotannon omavaraisuutta ja huoltovarmuutta
- Matkailu nähdään selvästi laajenevana elinkeinona
- Maaseudun lisääntyviin turvattomuuspulmiin etsitään ratkaisuja
- Kansalaisjärjestöjen roolin ja kumppanuuden vahvistaminen palvelujen tuottamisessa julkisen sektorin kanssa ➡ uusia, ”epäpyhiä” yhteistyön muotoja

Uudet tai aiempaa voimakkaammin esillä olevat teemat ^{4/5}

- Maaseutupolitiikassa on viisi toiminnan tasoa
 - Suomi osallistuu kansainväliseen maaseutupolitiikan kehittämiseen aktiivisesti EU:ssa, OECD:ssä ja muualla
 - Kansallista maaseutupolitiikkaa vahvennetaan ja muun muassa ministeriryhmä vakinaistetaan
 - ELYjen ja maakunnanliittojen yhteyteen kaikkialle monialainen maaseutupolitiikkaa valmisteleva ”alueellinen YTR”
 - Jokainen kunta laatii oman maaseutuohjelman
 - Kylien ja kunnan välille rakennetaan neuvottelu- ja sopimusmenettely. Kylätoiminnan valtionapua nostetaan

Uudet tai aiempaa voimakkaammin esillä olevat teemat ^{5/5}

- Leader toimintaa kehitetään vuonna 2014 alkavalla ohjelmakaudella
- Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön YTR:n kehittelyn jälkeen
- Maaseutu- ja kehityspolitiikan vuorovaikutteisuutta lisätään
- Hallituksen selonteon ja eduskunnan antamien kannanottojen perusteella laaditaan talvella 2010 toimenpideohjelma

Selonteon valmisteluprosessi

- Edellinen maaseutupoliittinen selonteko 1993
- Maaseutupoliittinen ministerityöryhmä
- Valtiosihteerien ja erityisavustajien poliittinen valmisteluryhmä
- Lausuntokierros ministeriöissä (vajaa 20 lausuntoa)
- Taustalla maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2009-2013 valmistelu:
 - Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän valmisteluryhmät
 - Neuvottelukierros valtakunnantason toimijoiden kanssa (35)
 - 15 aluetilaisuutta
 - TE-keskusten, maakunnan liittojen, alueellisten ympäristökeskusten ja alueellisten järjestöjen yhteyshenkilöverkosto
 - Kokonaisuohjelman lausuntokierros, 108 lausuntoa

Selonteon toimeenpano

- Valtioneuvosto 20.5.2009
- Eduskunnan lähetekeskustelu 27.5.2009
- Eduskunnan vastaus valiokuntien kannanottojen perusteella syksyllä 2009, todennäköisesti marraskuussa
- Hallituksen toimenpideohjelma alkuvuodesta 2010
- Toteuttajia ovat ministeriöt ja niiden alaiset toimielimet
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR avustaa toimeenpanossa sekä seuraa toteutumista ja raportoi maaseutupoliittiselle ministeriryhmälle sekä eduskunnan maaseutuverkostolle

